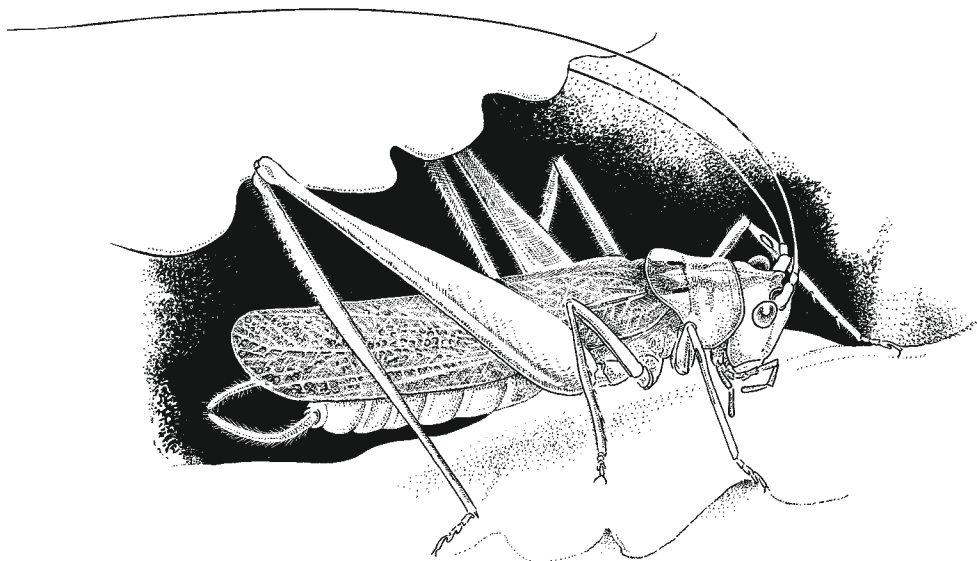


Meconema thalassinum

BOOMSPRINKHAAN

De boomsprinkhaan is een slanke groene sabelsprinkhaan met bleek geaderde vleugels en een gele streep midden over de kop en het borststuk. De soort komt voor op allerlei plaatsen met loofbomen, vooral eik en berk. Overdag zitten de dieren tegen de onderkant van bladeren, maar 's nachts gaan ze actief op jacht naar kleine insecten. Ze kunnen goed vliegen en omdat ze op licht afkomen worden ze ook vaak binnenshuis gevonden. De mannetjes maken op een bijzondere manier geluid: ze trommelen met de achterpoot op een blad. De soort komt in bijna alle gebieden met veel bomen voor.

plaat 6:3



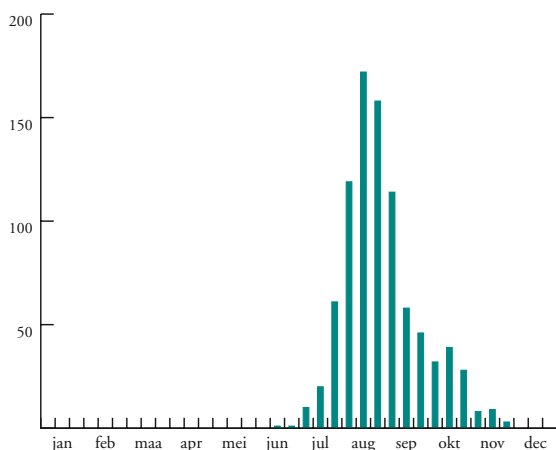
BESCHRIJVING

De boomsprinkhaan is een vrij kleine, slanke sabelsprinkhaan met een lichtgroene kleur. De voorvleugel is bezet met bleekgroene aderen, wat het dier een gaasvlieg-achtige indruk geeft. Over de kop en het halsschild loopt een geelbruine streep, met aan de achterrand van het halsschild twee kleine, bruine vlekken. De voor- en achtervleugel zijn goed ontwikkeld en reiken bij beide seksen tot aan of net over de achterknie. De supra-anaalplaat van de mannetjes is breed afgerond; de ongetande cerci zijn opvallend lang en enigszins naar binnen en boven gekromd (fig. 8-87). De legboor is tamelijk recht en de subgenitaalplaat van de vrouwtjes loopt uit in een punt.

BIOLOGIE

cyclis

De eieren worden één voor één afgezet in spleten van boomschors, onder korstmos op stammen, meestal van loofbomen, maar soms ook naaldbomen. Ook worden wel eieren in eikegallen gelegd. Meestal komen de eieren na twee overwinteringen uit, maar incidenteel ook al na één winter. De nymfen doorlopen vijf stadia (HARZ 1960, HEIDEMANN 1979, INGRISCH 1977, 1986A, B, C, JANSEN 1990, MARSHALL & HAES 1988, C. WILLEMSE 1941).



De imago's worden relatief laat aangetroffen, voornamelijk van eind juli tot laat in oktober, met enkele vroege waarnemingen in juni en de laatste tot eind november.

voedsel

M. thalassinum behoort met *M. meridionale* tot de weinige Nederlandse sprinkhanen die volledig carnivoor zijn. De boomsprinkhaan eet vooral zachte insecten en insectelarven. In gevangenschap neemt hij de zoete afscheiding van bladluizen (honingdauw) tot zich en in Zuid-Duitsland wordt de soort ook veel gevonden op bomen en struiken met veel bladluizen (DETZEL 1991, HEUSINGER 1980, INGRISCH 1976).

vlieg- en verspreidingsvermogen

De soort is 's nachts actief en kan goed vliegen. Waarschijnlijk worden eieren, nymfen en imago's vaak onopzettelijk door de mens verplaatst. Zo zijn veel waarnemingen bekend van individuen die met auto's meelifen.

zang (cd 4)

Het mannetje trommelt met één van beide achterpoten op de ondergrond (blad, tak, schors). Er worden daarbij vrij onregelmatig reeksen van trommelslagen met wisselende lengte voortgebracht ('trrr trrrr trrrrrrrrrrr trrrrrrrrr'). Hoewel het zeer zacht is klinkt het een beetje als het roffelen van een specht. De mannetjes antwoorden op elkaars trommelreeksen. De vrouwtjes maken geen geluid. De boomsprinkhaan trommelt alleen na zonsondergang en gaat tijdens warme nachten door tot zonsopgang (HARZ 1957A).

M. meridionale maakt een vergelijkbaar geluid, maar deze soort produceert geen lange series. Het betreft hier een herhaling van groepjes van één of twee trommelslagen.

DETERMINATIE

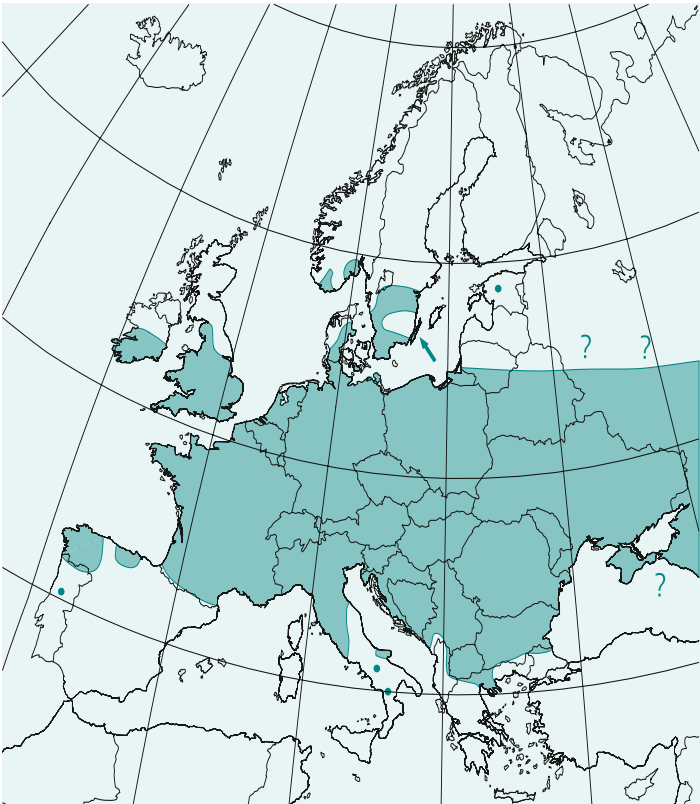
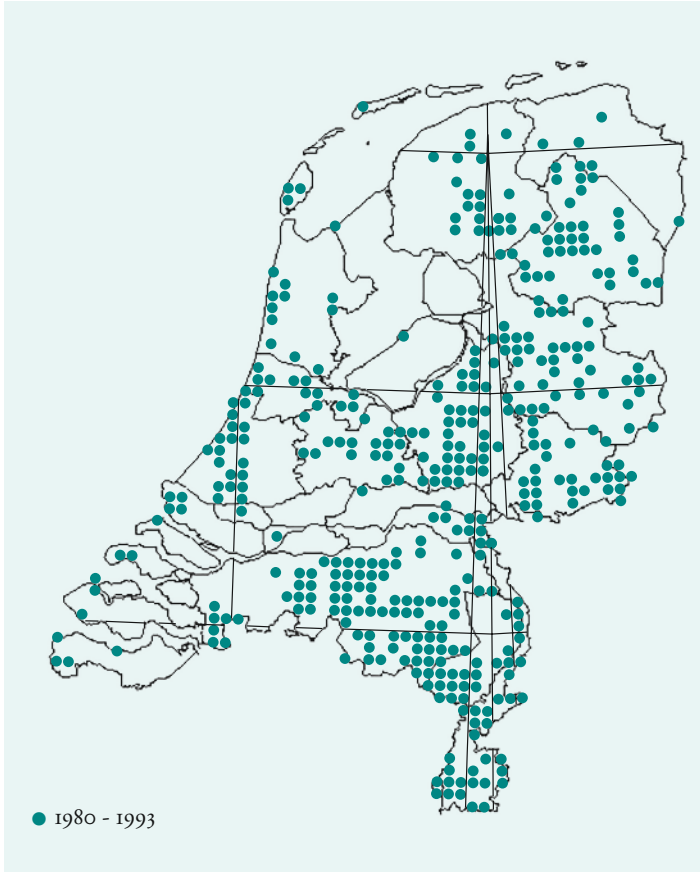
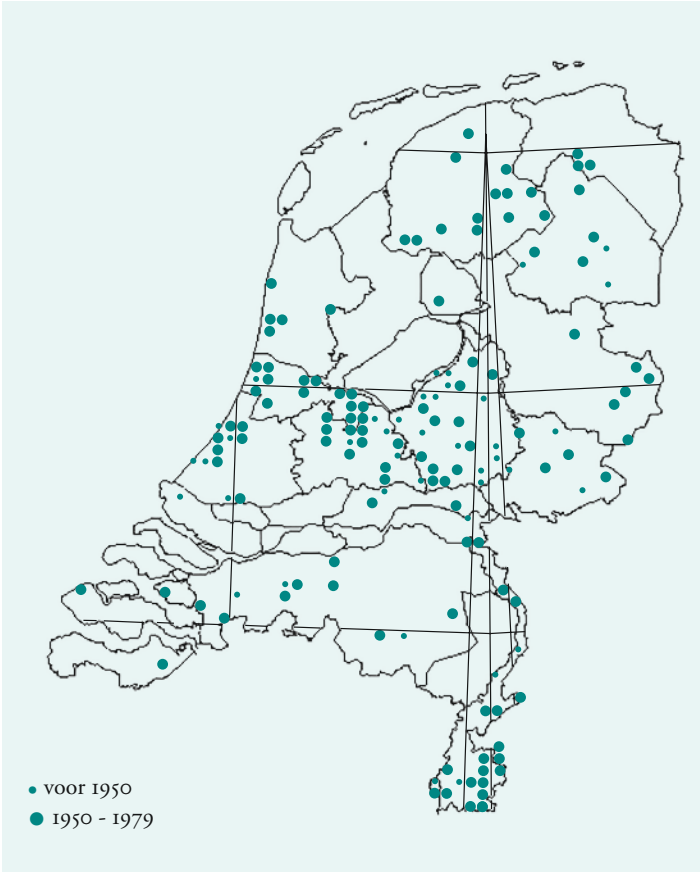
M. thalassinum is gemakkelijk van andere inheemse sabelsprinkhanen te onderscheiden door de combinatie van groene kleur, klein formaat, in zij aanzicht rechte kop en voorvleugels die tot de achterknie reiken en bleekgroen

mannetje

maten in mm

♂	12,0-15,0
♀	11,0-15,0
voorvleugel ♂	11,0-12,7
voorvleugel ♀	10,5-13,0
legboor	9,0-11,0
stridulatielandjes	n.v.t.

Fenologie imago's
11 juni-28 november



Boomsprinkhaan - *Meconema thalassinum*

	voor 1980	1980-1993
	algemeen	zeer algemeen
bfk	7	8
atlasblokken	151	398
km hokken		670
observaties	431	810

Trend stabiel / toegenomen

Rode Lijst 3 thans niet bedreigd

beaderd zijn. De enige soort waarmee *M. thalassinum* te verwarren zou zijn is *M. meridionale*, maar deze is kortvleugelig.

AREAAL

M. thalassinum heeft een vrij groot verspreidingsgebied tussen 20° en 60° noorderbreedte, van West-Europa tot in de Kaukasus. De soort komt ook voor in Noord-Amerika (Long Island), waar hij is ingevoerd. In de aan Nederland grenzende landen is de soort algemeen en wijd verspreid.

VOORKOMEN IN NEDERLAND

voor 1980

M. thalassinum is de enige soort sprinkhaan waarvan de type-exemplaren uit Nederland afkomstig zijn. Degeer (1773) maakte zijn beschrijving aan de hand van dieren die hij vond op iepen in Utrecht. Vroeger werd *M. thalassinum* verspreid door het land gevonden, het meest in Utrecht, Gelderland, de duinstreek en Zuid-Limburg.

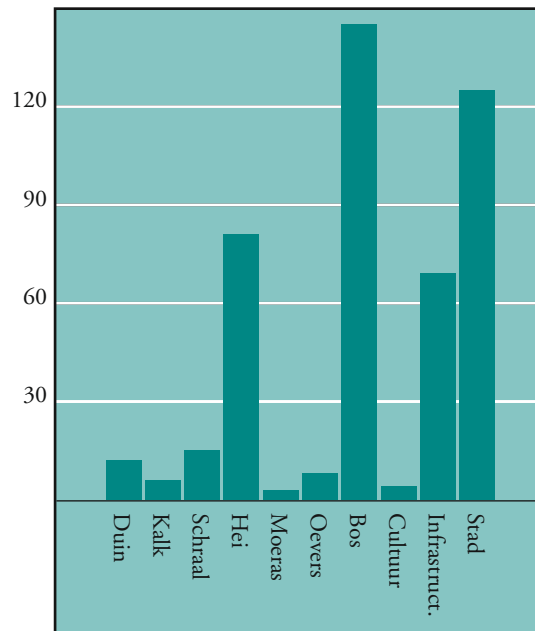
vanaf 1980

De boomsprinkhaan komt verspreid door het hele land voor. In Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel en Drenthe komt de soort overal algemeen voor. In Zuid- en Noord-Holland (buiten de duinen) en Zeeland lijkt de soort veel schaarser, evenals in het westelijk rivierengebied, het noorden en westen van Friesland en het noorden en oosten van Groningen. Op de waddeneilanden is de soort uitgesproken schaars. Op Texel wordt de soort veelvuldig aangetroffen, maar van Terschelling zijn slechts weinig waarnemingen bekend (JVS). Op de overige Nederlandse waddeneilanden en de meeste Duitse waddeneilanden ontbreekt de soort (BRÖRING ET AL. 1990).

Omdat de soort vrij moeilijk te inventariseren is, is het verspreidingsbeeld waarschijnlijk nog vrij onvolledig.

biotopen ★

M. thalassinum komt vooral voor in de stedelijke omgeving, op heidevelden en in loofbossen. Ook in de andere biotopen werd de soort aangetroffen mits er loofbomen aanwezig waren. In de grotere agrarische gebieden (Noord-Groningen, Noord-Friesland, Flevoland, Noord- en Zuid-Holland) lijkt de soort beperkt tot steden, recreatiegebieden en dorpen en tuinen van boerderijen. Het is niet bekend of *M. thalassinum* beperkt is tot bosranden of dat hij even veel midden in bossen voorkomt. De jongere nymfen worden (in tegenstelling tot bijvoorbeeld nymfen van *L. punctatissima*) weinig waargenomen. Overdag zitten de imago's aan de onderkant van bladeren, bij voorkeur op eiken. De dieren worden aangetrokken door licht en/of warmte en zijn daarom ook binnenshuis te vinden.



begeleidende soorten

Op lage loofbomen komt *M. thalassinum* soms samen voor met *Leptophyes punctatissima*. *Tettigonia viridissima* zit vaak in de buurt.

BESCHERMING

M. thalassinum is een algemene soort die geen speciale beschermingsmaatregelen behoeft.

INVENTARISATIE

M. thalassinum is vrij moeilijk te inventariseren, omdat het zeer zachte geluid niet te horen is. Het voorkomen van *M. thalassinum* kan op een aantal manieren vastgesteld worden. De belangrijkste methode is het kloppen op lage takken van eiken en andere loofbomen en struiken. De dieren kunnen dan met een omgekeerde paraplu opgevangen worden. Het lijkt er op dat daarmee vooral in juli en begin augustus goede resultaten bereikt kunnen worden en dat daarna de vangkans sterk afneemt (E&BB). Verder wordt de soort veel binnenshuis gevonden. Verzamelaars van nachtvlinders vinden de soort soms met behulp van lichtvangst en ook wel op zogenaamde smeer, een mengsel van fruit en alcohol dat op bomen wordt aangebracht om nachtvlinders te lokken. Voorts kan gezocht worden naar platgereden dieren op wegen en fietspaden onder bomen. Deze methode werkt vooral goed in het najaar nadat de dieren, bijvoorbeeld bij storm, met de bladeren uit de bomen zijn gevallen en rond zijn gaan lopen. Van de boom gevallen dieren zoeken vaak de warmste en meest beschutte plaatsen op, zoals muren van flats en huizen. Vrouwtjes kunnen op herfstavonden tegen boomstammen worden aangetroffen als ze eieren leggen.

★ plaat 13:2, 14:1

draagwijdte geluid
menselijk oor:
bat-detector:
instelling:

± 1 m
nvt
nvt

BESCHRIJVING GELUID

roepzang (cd 4: 0.00-0.22)

Het mannetje brengt met één van beide achterpoten reeksen van trommelslagen voort. De klank is afhankelijk van het type ondergrond. Tijdens het trommelen zijn de vleugels omhoog gericht en schudt het achterlijf mee op en neer. De niet trommelende achterpoot zorgt voor het nodige houvast. De dieren kunnen afwisselend de linker of rechter achterpoot gebruiken. De mannetjes antwoorden op elkaars trommelreeksen. Een reeks kan 5-50 trommelslagen omvatten, met een tempo van 35-60 trommelslagen per s. Vaak volgen enkele langere reeksen (0,5-1 s) op 2-4 korte reeksen (ca. 200 ms) (FABER 1928, HARZ 1957A, HELLER 1988, SISMONDO 1980).

De vleugels van beide seksen zijn voorzien van tandjes, waardoor het in principe mogelijk is om met stridulatiebewegingen geluid te produceren. Wellicht echter hebben de tandjes op de vleugels slechts een functie bij het in rust op

hun plaats houden van de vleugels (HELLER 1988, SCHUMACHER 1978).

De vrouwtjes maken geen geluid.

frequenties

Het trommeltempo (ca. 40 Hz) overheerst, de overige frequenties zijn waarschijnlijk afhankelijk van ondergrond.

SUMMARY

The Oak Bush-cricket is common and wide-spread, but very local on the Wadden Islands and in some polder areas. Because of its inconspicuous sound it is frequently overlooked by Orthoptera recorders. It is most easily found by beating branches of oak and birch. It inhabits various wooded biotopes, including city centres, where it lives on deciduous trees, preferably oaks. It can also be found inside houses, and after storms walking on the ground.

oscillogram

Meconema thalassinum

